

TỪ HIỆP ƯỚC NAFTA ĐẾN DIỄN ĐÀN APEC

DANH ĐỨC

Hội nghị APEC

LIÊN HIỆP CHÂU ÂU NHỮNG HY VỌNG VÀ THÁCH THỨC

Tháng 11 đã được khởi đầu bởi một sự kiện tối quan trọng: các nhà lãnh đạo EC nhóm họp tại Bruxelles để cùng quyết định việc thi hành hiệp ước Maastricht nhất thể hóa châu Âu kể từ ngày 1.11, mà họ đã ký kết vào tháng 12 năm ngoái và quốc hội mỗi nước đã lần lượt phê chuẩn, kể cả QĐan Mạch, sau một lần biểu quyết "không" cũng đã phò nhờ cậy đến lá phiếu trưng cầu dân ý để thông qua bản hiệp ước này. Gần một năm sau khi hiệp ước Maastricht được ký, người ta đã có một cái nhìn thực tế hơn. Jean-Louis Dehaene, Thủ tướng Bỉ và là Chủ tịch (luân phiên) của Cộng đồng châu Âu, đã phát biểu: "Hiệp ước này không phải là một liều thuốc màu để giải quyết các vấn đề của chúng ta. Quả thật, trong thực tế của Bruxelles thời điểm các nhà lãnh đạo EC nhóm họp đã cho thấy EC đang chao đảo như thế nào: mặc cho các nhà lãnh đạo có đang long trọng hứa hành, cuộc đình công của các ngành dịch vụ công cộng vẫn đang tiếp diễn, đúng vào thời điểm mà Liên hiệp châu Âu ra đời, ngày 1.11. Các nhà lãnh đạo đã chỉ có đủ thời giờ tâm trí để cùng nhau quyết định các địa điểm thiết đặt cơ quan đầu não của Liên hiệp châu Âu (Union Européenne), đành phải tạm gác qua một bên các đề tài khác nóng bỏng hơn, dai dẳng hơn như đề tài thất nghiệp nạn suy thoái kinh tế, việc thống nhất tiền tệ châu Âu..."

Đặt trụ sở các cơ quan đầu não của Liên minh châu Âu ở đâu? Trước hết về địa điểm của Viện tiền tệ châu Âu (Institut monétaire européen), các nhà lãnh đạo châu Âu đã không ngần ngại trước ý kiến chọn Frankfurt của Đức là nơi đặt trụ sở này. Đơn giản vì Frankfurt đã và đang là trung tâm tài chính, một thị trường chứng khoán mạnh nhất nhì châu Âu bên cạnh London; mặt khác đồng mark Đức cũng đang là đồng tiền duy nhất tại châu Âu vừa mạnh vừa không chao đảo, thậm chí trong một mức độ nào đó, người xem đồng mark Đức như là bản vị của đồng franc Pháp. Tuy nhiên, những tranh cãi đã trở nên gay gắt khi Anh và Tây Ban Nha. Cũng đòi đặt trụ sở cơ quan lượng giá dược phẩm (Agence pour l'évaluation des médicaments) cuối cùng thì thành phố London giành được vị trí này trong khi thành phố Madrid được trao cho hai trụ sở Cơ quan đăng ký nhãn hiệu và kiểu dáng công nghiệp (Office des marques et des dessins et modèle - tạm dịch theo cụm từ quen thuộc với người đọc VN) và Cơ quan y tế và an toàn lao động (Agence de la santé et de la sécurité du travail). Thành phố Dublin của Ireland trở thành địa điểm đặt trụ sở Cơ quan kiểm tra thú y (Office de l'inspection vétérinaire). Lisbonn của Bồ Đào Nha sẽ là địa điểm đặt trụ sở Cơ quan theo dõi ma túy (Observatoire des drogues). Turino của Ý sẽ là địa điểm của Cơ quan đào tạo liên tục (Fondation de formation permanente), Salonica của Hi Lạp sẽ là địa điểm đặt Trụ sở đào tạo cho các nước Đông Âu (Centre de formation pour les pays de l'Est). Luxembourg bé tí xíu sẽ là địa điểm đặt trụ sở của Tòa án châu Âu, của Ngân hàng đầu tư châu Âu (Banque européenne d'investissement) và cơ quan Nguyên tử lực châu Âu (Euratom). La Haye sẽ là trụ sở của Cảnh sát châu Âu (Europol). Copenhagen sẽ là trụ sở của Cơ quan môi trường châu Âu (Agence européenne de l'environnement). Ngân hàng tái thiết và phát triển châu Âu (BERD) sẽ đặt trụ sở tại London. Cuối cùng thì vẫn như cũ: Bruxelles vẫn là trụ sở của Ủy Ban châu Âu (Commission européenne) và Hội đồng Bộ trưởng châu Âu (Conseil des ministres), Strasbourg của Pháp vẫn là trụ sở của Nghị viện châu Âu.

Danh sách các trụ sở cơ quan này có thể được xem như là danh sách các Bộ của châu Âu, phản ánh các vấn đề quan tâm hàng ngày của châu Âu. Ma túy chẳng hạn, đang tràn lan tại châu Âu chẳng phải là một vấn đề cần giải quyết sao? Ngay cả việc định nghĩa thế nào là ma túy cũng chưa được các nước châu Âu nhất trí: nếu như ở Amsterdam

người ta có quyền mang trong người một lượng 30g cần sa, như ở Madrid cần sa được cho bán công khai, thì ở Paris là một lý do để vào tù!

Việc phân bố địa điểm đặt trụ sở cho chúng đó cơ quan Liên minh châu Âu đã chiếm cả một buổi sáng thứ sáu 10.10 cuộc họp 12 nhà lãnh đạo chính phủ châu Âu. Vào tối chiều cùng ngày, các vị thủ tướng châu Âu mới có thể nh nh thời giờ bàn bạc đến 7 vấn đề lớn:

1. Chính sách ngoại giao: Từ nay châu Âu sẽ phát biểu một tiếng nói duy nhất và hành động chung trong các lĩnh vực sau: làm tăng tính ổn định và an ninh chung-vấn đề Cận Đông-vấn đề Nam Phi và Nam Tư cũ.

2. An ninh nội trị, tội ác có tổ chức, nhập cư bất hợp pháp là những vấn đề vượt ra khỏi biên giới mỗi nước. Từ nay phải phối hợp hành động chung qua tổ chức Europol (ảnh sát châu Âu).

3. Hợp nhất kinh tế và tiền tệ: Quyết định chọn thành phố Frankfurt làm địa điểm đặt Viện Tiền tệ châu Âu đồng thời với quyết định bổ nhiệm ông Alexandre Lamfalussy, nguyên kim Tổng giám đốc Ngân hàng thanh toán Quốc tế (Banque des règlements internationaux), người Bỉ, làm Viện trưởng Viện này, chính là một bước quan trọng trên đường tiến đến một tiền tệ duy nhất cho châu Âu.

4. Việc mở rộng Liên hiệp châu Âu. Đến ngày 1.1.1995, Bồ Đào Nha, Na Uy, Thụy Điển sẽ gia nhập Liên hiệp châu Âu. Tuy nhiên cũng dự trù sẽ sửa đổi nội dung hiệp ước Maastricht, nhất là ở nội dung còn gây tranh cãi: một chính quyền liên quốc gia hay một chính quyền liên bang?

5. Tình hình kinh tế. Nạn thất nghiệp (20 triệu người) là bài toán công ăn việc làm, việc cho các địa phương nghèo nhất được vay tín dụng, việc tân tạo các trung tâm đô thị, các bài toán cơ cấu hạ tầng, sẽ là nội dung của một quyển sách trắng" được công bố trong tháng 12 tới.

6. Vấn đề Gatt: 12 nước châu Âu một lần nữa khẳng định sự ủng hộ dành cho lập trường của Pháp về vấn đề trợ cấp cho nông dân.

7. Vấn đề Nam Tư cũ.

Và rồi trên cơ sở các nội dung đã bàn bạc và đạt được trên, vào ngày 1.11.1993, các nhà lãnh đạo Liên hiệp châu Âu đã cùng chứng kiến việc Liên hiệp châu Âu chào đời. Ông lễ "khải sinh" này đã diễn ra trong một bầu không khí nồng nức hoan hỉ như vào tháng 12 năm ngoái khi hiệp ước Maastricht được ký kết. Chỉ 11 tháng sau, người ta đã ra thực tế hơn. Sự hoan hỉ đã bớt đi vì những vấn đề nội trị và ngoại trị. Quả thật, hơn hai tuần sau Liên Hiệp châu Âu sẽ phải đứng ngoài theo dõi việc Hạ viện Mỹ phê chuẩn hiệp ước Nafta, và hội nghị Apec.

HIỆP ƯỚC NAFTA ĐẾN DIỄN ĐÀN APEC: CUỘC TỔNG TẤN CÔNG CUỐI CÙNG CỦA MỸ TRÊN TRẬN ĐỊA GATT

Cuối cùng thì Hạ viện Mỹ cũng đã biểu quyết phê chuẩn hiệp ước Nafta với 234 lá phiếu thuận/200 lá phiếu chống, mặc dầu trước đó các dân biểu có tỏ ra không đồng tình với hiệp định Nafta cho lắm. Nafta biểu thị một tham vọng của TT Bush mà TT Clinton đã kế thừa sau khi nhậm chức: nếu tháng 12 năm ngoái, TT Bush đã ký hiệp ước này thì các nhà lãnh đạo Canada và Mexico, thì TT Clinton cũng ký 2 hiệp định phụ thuộc trong số đó có hiệp định về bảo vệ môi trường. Thật ra Nafta chỉ là một sự "nối dài" xuống phía Nam của một bản hiệp định tự do trao đổi mậu dịch giữa Mỹ và Canada đã được ký kết từ năm 1989.

Khác với hiệp ước Maastricht của châu Âu, Nafta chỉ quy định một thị trường tự do mậu dịch chứ không nuôi dưỡng một thị trường chung hay ngoại giao như hiệp ước Maastricht của châu Âu. Với Nafta, Bắc Mỹ sẽ là một thị trường rộng mở với 360 triệu người tiêu thụ so với 320 triệu người của EC và với một tổng sản lượng nội địa lên đến 6.000 tỷ đô-la so với 5.280 tỷ đô-la của EC.

Cốt lõi của hiệp ước Nafta là ấn số Mexico. Câu hỏi cần

đặt ra là Mexico sẽ được gì và mất gì với Nafta? Liệu Mexico đã đủ "độ chín" về mặt kinh tế để có thể bình đẳng mở cửa của thị trường với Mỹ và Canada? Nếu chưa đồng đẳng thì khó có hy vọng bình đẳng một khi thị trường được mở cửa. Viễn tưởng "Mỹ sẽ mất đi 500.000 chỗ làm do lẽ số chỗ làm này sẽ chuyển dịch sang Mexico" sẽ đem lại bao nhiêu lợi ích cho Mexico? Tuy nhiên, ý nghĩa lớn nhất của lá phiếu phê chuẩn Nafta của Hạ viện Mỹ chính là: Mỹ không chủ trương bảo hộ mậu dịch; và đây chính là bức thông điệp nhấn gửi đến EC trong cuộc tranh cãi về thỏa hiệp GATT.

Từ thắng lợi đạt được tại Hạ viện (hiệp định Nafta), TT Clinton đã có thể "đường hoàng" khai mạc hội nghị Apec tại Seattle (Mỹ). Diễn đàn kinh tế châu Á-TBD này là một cơ hội để cho TT Clinton mời gọi 15 nước thành viên tăng cường hơn nữa các quan hệ kinh tế với nhau. Đây chính là một phát triển công nhắm vào EC trong cuộc tranh cãi về GATT. Tuy nhiên các nước châu Á-TBD đã không đến Seattle với cùng một lập trường như TT Clinton mong đợi. Một số phái đoàn đã bày tỏ sự tiếc nuối tại sao EC đã không được mời tham gia diễn đàn này trong tư cách quan sát viên; Thủ tướng Mahathir của Malaysia đã từ chối không đến Seattle vì không muốn phải lệ thuộc vào Mỹ. Mặt khác, Nhật Bản và Trung Quốc lại muốn trực tiếp thương thuyết tay đôi với Mỹ hơn là trong khuôn khổ diễn đàn đa quốc gia này. Trong ngày thứ nhì của diễn đàn Apec, tức ngày 20.11, 14 nhà lãnh đạo các nước Apec (ngoại trừ Thủ tướng Mahathir của Malaysia không tham gia) nhóm họp trên hòn đảo Black Island, ngoài khơi vịnh Seattle, đã thông qua một văn kiện qua đó khẳng định vai trò của các nước châu Á-TBD trong các "công việc" của thế giới. Quả thật, các nước Apec, chiếm 40% dân số thế giới và 50% tổng sản lượng thế giới, sẽ là một cộng đồng quan trọng nhất thế giới. Chính trên cơ sở đó mà 14 nhà lãnh đạo các nước Apec có mặt tại diễn đàn này đã lên tiếng bày tỏ lòng mong muốn rằng các cuộc thương thuyết về GATT giữa Mỹ và EC sẽ sớm đạt đến một kết quả khả quan trong đợt đàm phán cuối cùng tại Genève vào ngày 9.12 tới, trước khi hạn chót kết thúc vào ngày 15.12. Tuy nhiên, văn kiện này chỉ có một ý nghĩa tương đối vì lẽ ngay tự thân diễn đàn này cũng chỉ có tính cách không chính thức mà thôi. Đây chính là một trong hai lý do khiến Thủ tướng Mahathir của Malaysia không muốn tham gia diễn đàn này, bên cạnh lý do "không muốn lệ thuộc vào Mỹ". Dấu sao thì bản thông cáo của 14 nhà lãnh đạo Apec cũng là một lời nhấn nhủ gửi đến nước Pháp vốn đang bị xem là cản trở cuối cùng của việc phê chuẩn hiệp ước GATT.

Trong cùng thời gian với diễn đàn Apec, tại Toledo (Tây Ban Nha) Thủ tướng Pháp Balladur đã cùng với Thủ tướng Tây Ban Nha nhóm họp và bày tỏ lập trường chung: không nhượng bộ trước Mỹ về các điều khoản bãi bỏ trợ cấp cho nông dân. Cuộc đối đầu giữa Mỹ và EC hứa hẹn vẫn còn tiếp tục một cách không khoan nhượng.

Thế nhưng cuộc gặp gỡ giữa thương thuyết gia của châu Âu Leon Brittan và thương thuyết gia của Mỹ Michael Kantor hôm thứ ba 23.11 tại Washington đã bất ngờ bắt tay: hai bên đã tuyên bố trong cuộc họp báo vào cuối buổi tối cùng ngày rằng họ đã gạt qua được một bên một số vấn đề tranh cãi để chỉ tập trung vào một vấn đề lớn còn gây nhức nhối: vấn đề giá cả lương bổng nhân công. Nếu như tất cả các nước đều cùng có một qui chế bảo hộ lao động, xã hội cho công nhân, thì sự cạnh tranh sẽ chỉ còn nằm trong giá trị chất lượng sản phẩm. Tiếc thay, người công nhân ở mọi nơi đâu cũng được hưởng những chế độ chính sách xã hội như nhau. Đây chính là điểm gây tranh cãi giữa châu Âu và các nước châu Á vốn chưa sốt sắng lắm với vấn đề chế độ xã hội cho công nhân. Hai bên (châu Âu và Mỹ) hẹn sẽ gặp lại nhau vào cuối tháng 11, đầu tháng 12 ở Bruxelles để tiếp tục tháo gỡ những cản trở cho việc ký kết hiệp định GATT. Xem ra, châu Âu đã nhượng bộ Mỹ vào giờ chót, sau hiệp ước Nafta và diễn đàn Apec ♣